

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.57.325399>

УДК 341.9

А. В. Смітюх, докт. юрид. наук, професор
проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: im2m112@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4778-4143>

ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЗА LEX FORI У КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

В статті досліджено проблематику економічних санкцій за законодавством держави суду (*lex fori*) у контексті міжнародного приватного права. Визначено, що економічні санкції – це публічно-правові надімперативні норми, які передбачають обмежувальні заходи економічного впливу, що застосовуються у публічних інтересах для досягнення політичних цілей. З'ясовано склад економічних санкцій за *lex fori*, доведено, що економічні санкції за *lex fori* як надімперативні норми мають абсолютний пріоритет у правозастосуванні порівняно з будь-якими іншими нормами національного та іноземного права, незалежно від того, яке право підлягає застосуванню. Визначено основну відмінність між застереженням про публічний порядок та надімперативними нормами *lex fori* полягає у цілевизначенні: для публічного порядку це запобігання настання неприйнятних наслідків застосування іноземної норми, для надімперативних норм це забезпечення застосування окремих українських важливих норм *lex fori*.

Ключові слова: економічні санкції, примусові заходи, обмежувальні заходи, міжнародне приватне право, *lex fori*, надімперативні норми, публічний порядок.

Постановка проблеми. Сучасний міжнародний порядок перебуває в кризовому стані, що проявляється у численних конфліктах, зокрема збройних. В умовах нестабільності держави та міжнародні організації все частіше застосовують такий захід впливу як санкції. Варто погодитися з твердженням, що «санкції міцно закріпилися як важливий інструмент зовнішньої та безпекової політики в політичному та економічному ландшафті» [1, с. 1]. Наслідком цього стає дедалі більше значення економічних санкцій у контексті міжнародного приватного права: вони можуть створювати утруднення або навіть обумовлювати неможливість виконання договірних зобов'язань за міжнародними комерційними контрактами, банки та фінансові установи можуть відмовляти у проведенні платежів через ризик порушення санкційних норм, що створює додаткові труднощі для міжнародної торгівлі та фінансового співробітництва. Найбільш наочною у цьому контексті є проблематика застосування судами у приватноправових спорах економічних санкцій, передбачених положеннями права держави суду (далі у тексті – економічні санкції за *lex fori*), що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику економічних санкцій досліджували такі автори як: А. Бултріні, Ф. Джумеллі, К. Портела, М. Соссе, А. Пелле, А. Мірон, Б. Кортеше. Окремої згадки заслуговують роботи Т. Шабадоса, безпосередньо присвячені дослідженню економічних санкцій з точки зору міжнародного приватного права. Серед авторів спеціалізованих робіт з питання надімперативних норм, яке прямо перетинається з проблематикою економічних санкцій слід відзначити М. Мельхера та Є. Боярського.

Мета статті полягає у з'ясуванні місця економічних санкцій за *lex fori* у системі понять та інститутів міжнародного приватного права.

Виклад основного матеріалу. У цьому дослідженні санкції розуміються як «примусові економічні або дипломатичні заходи, вжиті проти об'єкта з метою зміни його поведінки» [2]; відповідно економічні санкції – як «заходи економічного характеру, що обмежують комерційний або фінансовий обмін і приймаються державами або (міжнародними чи регіональними) організаціями в односторонньому чи колективному порядку, головним чином з метою спонукати державу, інших суб'єктів або осіб до проведення політики, яку суб'єкт, що запроваджує ці заходи, вважає бажаною, або спонукати їх до відмови від політики, яку цей суб'єкт вважає небажаною» [3, с. 6-7]. Слід також зауважити, що враховуючи обмежений обсяг роботи автор виходитиме з ідентичності значень таких термінів як «обмежувальні заходи» (*restrictive measures*), «примусові заходи» (*coercive measures*) та «санкції» (*sanctions*), якщо вони використовуються щодо явищ, які вочевидь є економічними санкціями, як вони визначені вище.

Необхідно відзначити відмінність між санкціями, введеними Радою Безпеки ООН, які вважаються такими, що базуються на міжнародному консенсусі і всіма іншими, які вважаються односторонніми («*unilateral*» або ж «*autonomous*»), визначаються як «економічні, торговельні або інші заходи, ужиті державою, групою держав або міжнародними організаціями, що діють автономно, з метою примусу до зміни політики іншої держави або тиску на окремих осіб, групи чи суб'єктів в цільових державах для впливу на хід подій без санкції Ради Безпеки» [4, с. 5]. Метою таких односторонніх санкцій може бути «як забезпечення дотримання міжнародного права, так і досягнення цілей зовнішньої політики окремої держави» [5, с. 3].

Економічні санкції можуть включати: заборони, що безпосередньо впливають на комерційні операції; вилучення майна; позбавлення прав або статусу; невизнання юридичних ситуацій, створених іноземними рішеннями; сприяння впровадженню єдиних стандартів (позитивні санкції, що передбачають зміну правової системи держави-об'єкта) [6, с. 718-721]. Проте ця класифікація не є переліком видів санкцій, а містить певні узагальнення, що розпадаються, у свою чергу, на більш дрібні одиниці – власне види санкції. Зокрема, ст. 4 Закону України «Про санкції» містить перелік до якого входить 31 вид односторонніх санкцій [7]. З цього переліку принаймні 21 вид можна віднести до економічних односторонніх санкцій. Це співвідношення кількості економічних санкцій з іншими так само як і те, що у ст. 1 Закону України «Про санкції» йдеться про «спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи» [7] демонструє значущість саме економічних санкцій.

Як відомо, суд визначає право, що підлягає застосуванню згідно колізійних норм права суду. У разі, якщо колізійні норми вказують на *lex fori*, воно

регулює відносини в цілому і у застосуванні судом положень про економічні санкції за *lex fori* не вбачається жодних проблем крім випадків конфліктів матеріальних норм у межах відповідної правової системи, при цьому слід погодитись із Б. Кортеше, на думку якого «норми, які закріплюють відповідні санкції, матимуть перевагу ... над суперечливими нормами суду, які мають більш загальний характер» [6, с. 724].

Проте виникає питання, яким чином мають діяти судді у разі, якщо згідно колізійних норм міжнародного приватного права (представлених положеннями Закону України «Про міжнародне приватне право») певні приватноправові відносини виявляються врегульованими іноземним матеріальним правом, і, водночас суддя вбачає наявність передбаченої законодавством України економічної санкції (зокрема – за Законом «Про санкції»), яка поширюється на відповідні відносини.

Слід погодитись з Т. Шабadosом, який зауважує, що економічні санкції за *lex fori* застосовуються судом незалежно від того, яке право підлягає застосуванню [3, с. 37]: цей підхід виглядає інтуїтивно вірним, проте у якій якості застосовуватимуться такі положення *lex fori*? Видається, що український суд застосовуватиме економічні санкції за *lex fori* відповідно до ч. 1 ст. 14 «Застосування імперативних норм» Закону України «Про міжнародне приватне право», згідно якої «правила цього Закону не обмежують дії імперативних норм права України, що регулюють відповідні відносини, незалежно від права, яке підлягає застосуванню» [8].

Аналізуючи положення ст. 14 Закону України «Про міжнародне приватне право» В. І. Кисіль пише, що такі норми можуть мати «різні назви: імперативні норми національного права, надімперативні, норми прямої дії, норми безпосереднього застосування, абсолютні, суворо обов'язкові, суворо імперативні» [9, с. 216], після чого використовує терміни «імперативні норми» та «надімперативні норми» як абсолютно взаємозамінні [9, с. 216-220], застерігаючи, що «у доктрині міжнародного приватного права йдеться не про звичайні імперативні норми, а про особливі «надімперативні» норми, дія яких не може бути усунена ні вибором сторін, ні відсиланням до іноземного права» [9, с. 220].

Термін «надімперативна норма» хоч і не є легальним у правовій системі України, видається найбільш адекватним і лексично економним перекладом з англійської терміну «*overriding mandatory provision*», що використовується і у ст. 11 Гаазьких Принципів з вибору права у міжнародних комерційних контрактах 2015 р. [10] і у ст. 9 Регламенту ЄС № 593/2008 про право, що застосовується до договірних зобов'язань 2008 р. (Регламент Рим I) [11]. Як Регламент Рим I (ч. 2 ст. 9) так і Гаазькі Принципи (ч. 1 ст. 11) передбачають, що ніщо у цих документах «не забороняє застосування надімперативних положень права держави суду» [10; 11], отже, попри вибір сторонами договору певного права, окремі положення *lex fori*, які відповідають вимогам «надімперативності», все ж таки застосовуватимуться до їх відносин.

При цьому слід зауважити, що у ст. 7 Римської Конвенції 1980 р. «Про право, що застосовується до договірних зобов'язань», розвитком якої є Регламент Рим I, використовувався термін «імперативні норми» (*mandatory rules*) [12]. Це корегування термінології, заміна терміну «імперативні норми» (*mandatory rules*) терміном «надімперативні положення» («*overriding mandatory provision*») зроблене

вочевидь свідомо для виокремлення з маси звичайних імперативних норм певних «надімперативних» (overriding) положень, які визначаються у ч. 1 ст. 9 Регламенту Рим I як «положення, дотримання яких країна вважає критично важливим для захисту своїх суспільних інтересів, зокрема політичного, соціального чи економічного устроїв, настільки, що вони застосовуються до будь-якої ситуації, яка підпадає під їхню сферу дії, незалежно від того, яке право в іншому випадку було б застосовним до договору згідно з цим Регламентом» [11]. Саме про такі положення «що регулюють відповідні відносини, незалежно від права, яке підлягає застосуванню» [8] йдеться і у ст. 14 Закону України «Про міжнародне приватне право». Слід відзначити, що Закон України «Про міжнародне приватне право» був прийнятий у 2005 р., тобто і до Регламенту Рим I 2008 р. і до Гаазьких Принципів 2015 р. і саме тому термін «надімперативні» норми, або ж будь-який інший переклад терміну «overriding mandatory provision», що розрізнятиме «звичайні» та «надімперативні» норми, йому невідомий.

Отже, виникає питання, наскільки виправданим є тлумачення положень ст. 14 Закону України «Про міжнародне приватне право» про імперативні норми у контексті положень ст. 9 Регламенту Рим I про надімперативні норми?

У постанові від 16.11.2021 р. у справі № 904/2104/19 Велика Палата Верховного Суду визначила, що «у доктрині міжнародного приватного права до імперативних (курсив мій – А. С.) норм віднесено виняткові норми матеріального права, які мають настільки особливе значення для забезпечення прав та інтересів учасників приватноправових відносин, що можуть одержувати надімперативний (курсив мій – А. С.) характер у порівнянні з нормами іноземної держави, що були обрані сторонами правовідносин з іноземним елементом за принципом автономії волі ... За змістом статті 9 Регламенту (ЄС) № 593/2008 Європейського Парламенту і Ради «Про право, яке підлягає застосуванню до договірних зобов'язань («Рим I»)» від 17 червня 2008 року при визначенні імперативних норм у міжнародному праві йдеться про норми, дотримання яких визнане настільки важливим для захисту публічних інтересів країни, що стосуються її політичного, соціального або економічного порядку, що вони підлягають застосуванню до будь-якої ситуації, яка потрапляє у сферу їх дії, незалежно від права, що підлягає застосуванню. Відтак в розумінні статті 14 Закону № 2709-IV імперативними нормами є не будь-які норми права України, що прямо визначають правила поведінки та виражаються в категоричних розпорядженнях держави, а такі норми, які регулюють правовідносини, що мають виключне та особливе значення для держави чи суспільства, у зв'язку із чим держава Україна за жодних обставин не допускає підпорядкування таких правовідносин іноземному праву» [13]. Тобто надімперативні норми *lex fori* виявляються такими, що вимагають пріоритетного застосування щодо як диспозитивних та інших імперативних норм *lex fori*, так і щодо будь-яких норм іноземного права. При цьому Велика Палата Верховного Суду відмовилась визнавати надімперативними норми права України про поруку та її припинення. Таким чином, «імперативні норми» за ст. 14 Закону України «Про міжнародне приватне право» можна розуміти у контексті положень ст. 9 Регламенту Рим I про надімперативні норми як норми, що мають пріоритет у застосуванні порівняно з будь-якими іншими нормами національного та іноземного права.

Надімперативні норми є одним з інструментів, що забезпечує реалізацію прямого методу регулювання у міжнародному приватному праві, який протистойть колізійно-правовому методу; надімперативні норми *lex fori* «повинні ... одержати застосування щодо приватноправових відносин з іноземним елементом, превалюючи над нормами компетентної правової системи, визначеної на підставі колізійної норми» [14, с. 235]. Слід погодитися з думкою, що надімперативні норми «представляють типовий і класичний метод одностороннього регулювання, коли кожний законодавець визначає обсяг застосування обов'язкових положень його законодавства» [15, с. 347].

У зв'язку з цим, необхідно торкнутися також відмінностей між концепціями надімперативних правових норм та публічного порядку. В. І. Кисіль вбачає відмінність надімперативних норм від «позитивної» концепції публічного порядку у тому, що «концепція публічного порядку, на відміну від концепції імперативних норм, стосується не конкретних норм законодавства, а основних принципів правопорядку конкретної правової системи» [9, с. 218], різниця між надімперативними нормами та публічним порядком у негативному розумінні, яке втілене у Законі України «Про міжнародне приватне право» є ще більш наочною: якщо метою застереження про публічний порядок є запобігання настання неприйнятних наслідків застосування іноземної норми, то метою застереження про надімперативні норми є перш за все забезпечення застосування окремих у край важливих норм *lex fori*.

Таким чином, економічні санкції за *lex fori*, як це було відзначено вище, превалюють над більш загальними нормами *lex fori*, і, водночас, мають перевагу над положеннями іноземного права; очевидно при цьому, що за наявності конкуренції надімперативних норм *lex fori* та іноземних надімперативних норм суд застосує надімперативні норми *lex fori*. Враховуючи те, що надімперативні норми забезпечують «проекцію значущих політичних міркувань на приватні відносини в зовнішньому вимірі» [3, с. 37] і, як наслідок – «додержання публічних інтересів держави щодо її економічної, політичної або економічної організації» [15, с. 347], можна стверджувати, що економічні санкції за *lex fori* мають абсолютний пріоритет у правозастосуванні.

Як вже зазначалося вище, Велика Палата Верховного Суду не визнала надімперативними імперативні норми *приватного* права про поруку та її припинення. М. Мельхер вважає, що надімперативними є лише норми, спрямовані на захист *публічних* інтересів [16, с. 50]. Т. Шабados кваліфікує економічні санкції як такі, що є *публічно-правовими* надімперативними нормами [3, с. 37], і ця оцінка є, безперечно, вірною, оскільки економічні санкції за своєю природою є вочевидь «критично важливими для захисту ... суспільних інтересів ... настільки, що вони застосовуються до будь-якої ситуації, яка підпадає під їхню сферу дії» [11].

Існує думка про те, що виходячи з похідного від положень ст. 9 Регламенту Рим I поділу надімперативних норм за цілями, на такі, що переслідують економічні цілі, такі що переслідують політико-ідеологічні цілі і такі, що переслідують соціально-політичні цілі, економічні санкції належать до другої групи [15, с. 346-347], проте видається, що цей поділ відтворює не цілі, а засоби впливу і метою економічних санкцій можуть бути суто позаекономічні наслідки. Водночас політичне цілевизначення економічних санкцій перебуває поза

контекстом проблематики міжнародного приватного права, для міжнародного приватного права економічні санкції є даністю, елементом ландшафту, тому економічні санкції у контексті міжнародного приватного права постають як публічно-правові надімперативні норми, які передбачають обмежувальні заходи економічного впливу, що застосовуються у публічних інтересах для досягнення політичних цілей.

Як зауважує М. Реннер Регламент Рим I дозволяє судам європейських країн застосовувати надімперативні норми *lex fori*, на захист як інтересів ЄС в цілому, так і відповідної держави – члена [17, с. 195]. Б. Кортеше уточнює, що *lex fori* європейської країни обіймає і економічні санкції ЄС, які стають частиною законодавства країни члена, і економічні санкції Ради Безпеки ООН, які імплементуються ЄС або державою-членом, і економічні санкції самої держави-члена ЄС [6, с. 717, 724]. Це є справедливим і щодо України у тому сенсі, що Україна визнає не лише односторонні економічні санкції, встановлені національним законодавством, але також і низку санкцій ЄС, і, нарешті, міжнародні санкції Ради Безпеки ООН, отже всі ці встановлені або визнані Україною санкції складають разом для українського судді економічні санкції за *lex fori*. Отже, економічні санкції за *lex fori* охоплюють не лише санкції, встановлені національним законодавцем, але й імплементовані до національного права санкції наднаціонального походження.

Висновки і пропозиції. Таким чином, за результатами здійсненого дослідження вдалося зробити наступні висновки:

1. У контексті міжнародного приватного права економічні санкції – це публічно-правові надімперативні норми, які передбачають обмежувальні заходи економічного впливу, що застосовуються у публічних інтересах для досягнення політичних цілей;

2. До складу економічних санкцій за *lex fori* входять односторонні санкції, накладені відповідно до внутрішнього національного законодавства, односторонні санкції іншого походження до яких доєдналася відповідна країна і міжнародні санкції Ради Безпеки ООН;

3. Надімперативними є норми, що мають пріоритет у застосуванні порівняно з будь-якими іншими нормами національного та іноземного права, незалежно від того, яке право підлягає застосуванню;

4. Економічні санкції за *lex fori* мають абсолютний пріоритет у правозастосуванні незалежно від того, яке право підлягає застосуванню;

5. «Імперативні норми» відповідно до ст. 14 Закону України «Про міжнародне приватне право» необхідно розуміти та ідентифікувати у контексті положень ст. 9 Регламенту Рим I про «надімперативні положення» (*overriding mandatory provisions*);

6. Основна відмінність між застереженням про публічний порядок та надімперативними нормами *lex fori* полягає у цілевизначенні: для публічного порядку це запобігання настанню неприйнятних наслідків застосування іноземної норми, для надімперативних норм це забезпечення застосування окремих українських важливих норм *lex fori*.

Список використаної літератури

1. Bultrini A., Giumelli F., Portela C., Sossai M. (Eds.). *International Sanctions in Practice: An Interdisciplinary Perspective*. London: Routledge, 2025. 215 p.
2. U.S. Sanctions: Overview for the 118th Congress: Congressional Research Service. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12390>
3. Szabados T. *Economic Sanctions in EU Private International Law*. Oxford: Hart Publishing, 2020. 280 p.
4. Research-based progress report of the Human Rights Council Advisory Committee containing recommendations on mechanisms to assess the negative impact of unilateral coercive measures on the enjoyment of human rights and to promote accountability. UN. Human Rights Council. Advisory Committee, UN Doc. A/HRC/28/74, 2015. 19 p. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/794129?ln=en&v=pdf>
5. Pellet A., Miron A. *Sanctions*. The Max Planck Encyclopedia of Public International Law. vol. IX. Oxford: Oxford University Press. 2012. P. 1-15.
6. Cortese B. *Economic Sanctions in International Law / Les sanctions économiques en droit international*. Hague Academy of International Law, The Law Books of the Academy. Vol. 23. The Hague: Nijhoff, 2004. P. 717-759.
7. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>
8. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
9. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А. С. Довгєрта і В. І. Кисіля. К.: Алерта, 2012. 376 с.
10. The Hague Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts, HCCH, March 19 of 2015. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=135>
11. Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2008/593/oj/eng>
12. On the law applicable to contractual obligations: Convention opened for signature in Rome on 19 June 1980: 80/934/EEC / Consolidated version CF 498Y0126(03). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A41980A0934>
13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.11.2021 р. у справі № 904/2104/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101990860>
14. Боярський Є. Д. Інститут надімперативних норм у міжнародному приватному праві України: характер дії та методологічна приналежність. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2013. Том 26(65). № 2-1(Ч.1) С. 232-239.
15. Calvo Caravaca, A.-L., Carrascosa González, J., Marino, S., Cebrián Salvat, M. A., & Lorente Martínez, I. *European Private International Law*. 2nd ed. Murcia: Editorial Comares, 2024. 576 p.
16. Melcher M. Overriding Mandatory Provisions in the Rome I Regulation. *Journal of Private International Law*. 2011. № 7(2). P. 251-281.
17. Calliess G.-P., Renner M. (Eds.). *Rome Regulations: Commentary*. 3rd ed. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2020. 1080 p.

References

1. Bultrini, A., Giumelli, F., Portela, C., & Sossai, M. (Eds.). (2025). *International sanctions in practice: An interdisciplinary perspective*. Routledge.
2. U.S. Sanctions: Overview for the 118th Congress. (n.d.). Congressional Research Service. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12390>
3. Szabados, T. (2020). *Economic sanctions in EU private international law*. Hart Publishing.
4. UN Human Rights Council Advisory Committee. (2015). Research-based progress report containing recommendations on mechanisms to assess the negative impact of unilateral coercive measures on the enjoyment of human rights and to promote accountability (UN

- Doc. A/HRC/28/74). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/794129?ln=en&v=pdf>
5. Pellet, A., & Miron, A. (2012). Sanctions. In *The Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (Vol. IX, pp. 1-15). Oxford University Press.
 6. Cortese, B. (2004). Economic sanctions in international law / Les sanctions économiques en droit international. Hague Academy of International Law, *The Law Books of the Academy* (Vol. 23, pp. 717-759). Nijhoff.
 7. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014, August 14). Pro sanktsii: Zakon Ukrainy № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18> [in Ukrainian].
 8. Verkhovna Rada Ukrainy. (2005, June 23). Pro mizhnarodne pryvatne pravo: Zakon Ukrainy № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> [in Ukrainian].
 9. Dovhert, A. S., & Kysil, V. I. (Eds.). (2012). *Mizhnarodne pryvatne pravo. Zahalna chastyna: pidruchnyk. Alerta* [in Ukrainian].
 10. The Hague Conference on Private International Law (HCCH). (2015). *The Hague principles on choice of law in international commercial contracts*. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=135>
 11. European Parliament & Council of the European Union. (2008). Regulation (EC) No 593/2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2008/593/oj/eng>
 12. European Economic Community. (1980). *Convention on the law applicable to contractual obligations (Rome Convention)*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A41980A0934>
 13. Verkhovnyi Sud Ukrainy. (2021, November 16). Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu u spravi N904/2104/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101990860> [in Ukrainian].
 14. Boiarskyi, Ye. D. (2013). *Instytut nadimperatyvnykh norm u mizhnarodnomu pryvatnomu pravi Ukrainy: kharakter dii ta metodolohichna prynalezhnist. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho*, 26(65), № 2-1 (Ch.1), 232-239 [in Ukrainian].
 15. Calvo Caravaca, A.-L., Carrascosa González, J., Marino, S., Cebrián Salvat, M. A., & Lórente Martínez, I. (2024). *European private international law* (2nd ed.). Editorial Comares.
 16. Melcher, M. (2011). Overriding mandatory provisions in the Rome I Regulation. *Journal of Private International Law*, 7(2), 251-281.
 17. Calliess, G.-P., & Renner, M. (Eds.). (2020). *Rome regulations: Commentary* (3rd ed.). Wolters Kluwer.

Стаття надійшла 11.03.2025 р.

A. V. Smiutkh, Dr. Hab. in Law, Professor
Vice-Rector for Research, Teaching and International Cooperation
Odesa I. I. Mechnikov National University
24/26 Frantsuzkyi Blvd, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: im2m112@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4778-4143>

LEX FORI ECONOMIC SANCTIONS IN THE CONTEXT OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Summary

The article presents a comprehensive study of the issue of economic sanctions under the legislation of the forum state (lex fori) in the context of private international law. It examines the content and legal nature of economic sanctions, which are considered as public law overriding mandatory rules establishing restrictive economic measures. It is determined that such sanctions serve as an instrument of state policy and are applied in the public interest to achieve specific political objectives. Their legal characteristics are outlined, including their mandatory application regardless of the chosen law. It is established that the term “mandatory rule,” as

used in the Law of Ukraine “On Private International Law,” should be understood and identified as “overriding mandatory provisions” in the context of the provisions of the European Rome I Regulation. The composition of economic sanctions under *lex fori* is analyzed, including unilateral sanctions imposed directly by the powers of the respective state, unilateral sanctions that the state has joined, and international sanctions imposed by the United Nations Security Council. It is proven that economic sanctions under *lex fori* are of the absolute priority in legal application compared to other rules of both national and foreign law, regardless of the substantive law applicable to a particular case. Special attention is given to the correlation between the overriding mandatory rules of *lex fori* and the public policy exception in private international law. It is established that the key difference between these legal categories lies in their purpose: the public policy exception aims to prevent unacceptable consequences deriving from a foreign rule, whereas the overriding mandatory rules of *lex fori* are intended to ensure the application of certain provisions of the national law of crucial importance.

Keywords: economic sanctions, coercive measures, restrictive measures, private international law, *lex fori*, overriding mandatory provisions, public policy.